*Kijarida Kuhusu*

# Je, Umeandika Wosia?

LEGAL AND HUMAN RIGHTS CENTRE

LHRC

KITUO CHA SHERIA NA HAKI ZA BINADAMU

**<u>Kimeandaliwa na:</u>**

**Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu**

**© LHRC**

**Septemba, 2013**

# Yaliyomo

SHUKURANI....................................................iv

UTAMBULISHO WA KITUO CHA SHERIA NA HAKI ZA BINADAMU..................................v

MAONO..........................................................v

TAMKO LA LENGO MAHUSUSI........................v

LENGO KUU....................................................vii

DIBAJI..........................................................vii

1.0 Je, Umeandika Wosia?.................................... 1

2.0 Wosia ni nini?............................................... 1

3.0 Kuna Umuhimu Gani Wa Kuandika Wosia?... 1

4.0 Nani Anaweza Kuandika Wosia?....................1

5.0 Wosia Unaokubalika Kisheria Ni?..................2

6.0 Warithi Halali Kisheria.................................... 2

7.0 Hifadhi ya Wosia..............................................3

8.0 Mfano wa Wosia............................................. 3

# SHUKURANI

Tunatoa shukurani kwa wanasheria wetu na wale wa kujitolea katika uandaaji wa vijarida hivi. Pia tunawashukuru kwa dhati wale wote walioshiriki kwenye kukirejea kijitabu hiki ili kuandaa toleo hili la tatu hususan Wakili Harold Sungusia, Wakili Fulgence Massawe, Wakili Jeremiah Mtobesya, Bw. Rodrick Maro na Bw. Evans Sichalwe, pamoja na wafanyakazi wote wa Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu.

## UTAMBULISHO WA KITUO CHA SHERIA NA HAKI ZA BINADAMU

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni shirika binafsi la kujitolea na la hiari ambalo si la kisiasa wala kibiashara. Kituo kimeandikishwa na kusajiliwa kwa mujibu wa sheria za Tanzania mnamo Septemba, 1995. Kabla ya kusajiliwa kama chombo huru, Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kilikuwa ni mradi wa haki za binadamu wa Mfuko wa Kuendeleza Elimu ya Sheria Tanzania (TANLET). Makao makuu ya Kituo ni Dar es Salaam na Arusha kuna ofisi ndogo.

### MAONO

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kina tamani jamii yenye haki na usawa.

### TAMKO LA LENGO MAHUSUSI

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni shirika lisilo la kiserikali wala kibiashara linalojibidisha kukuza uwezo wa jamii ili iweze kukuza, kuendeleza na kulinda haki za binadamu na utawala bora nchini Tanzania.

## LENGO KUU

Lengo kuu la Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni kukuza uelewa wa sheria na haki za binadamu kwa jamii kwa ujumla na hasa wale wanajamii ambao kwa sababu moja au nyingine wameachwa nyuma. Uelewa utakuzwa kwa njia ya elimu ya uraia na msaada wa sheria.

# DIBAJI

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kina azma ya kusaidia jamii ya watanzania kuwa na uwezo wa kufahamu sheria za nchi pamoja na kufahamu haki zao ili kuzilinda na kuzitetea pamoja na kuheshimu haki za wengine ili hatimaye tuwe na jamii yenye utamaduni wa kuheshimu haki za binadamu pamoja na nchi inayoheshimu utawala wa sheria.

Tunafahamu kuwa kwa raia wa kawaida si rahisi kuzifahamu sheria zetu zote, na hata baadhi tu ya sheria zinazomgusa kutokana na mfumo tulio nao, ambao hautoi nafasi kwa watu wote kujua sheria. Hali hii inasababisha watu wengi kujikuta katika matatizo ya kisheria ambayo yangeweza kuepukika kama angejua sheria. Ndio maana basi Kituo kimeamua kutoa machapisho haya na mengine, kwa lengo la kutoa msaada wa kisheria kwa raia.

Huu ni usaidizi kisheria unaotoa maelezo mafupi na ya msingi ya kisheria ili kukusaidia ndugu msomaji uweze kupata ufumbuzi au maelekezo ya tatizo linalokusibu. Ni lengo letu kuwa, katika

vijitabu hivi tunatoa usaidizi wa moja kwa moja kwako wewe pale utakapokuwa na tatizo au mmoja wa ndugu au jamaa zako wanapopata matatizo ya namna hii.

Tunachokuomba ni wewe kusoma kwa makini; na pale suala lako linapokwenda mbali zaidi ya maelezo haya, basi utafute msaada wa kisheria au uende kwa mwanasheria aliye karibu na wewe ili aweze kukusaidia. Tunaamini utapata usaidizi huu kiurahisi zaidi na maelezo yaliyomo humu yatakusaidia kwa karibu. Umalizapo, tafadhali umsaidie na mwenzako kupata usaidizi huu.

**Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu**

## 1.0 Je, Umeandika Wosia?

(Unajua kitakachotokea kwa familia na mali zako ukifariki?)

## 2.0 Wosia ni nini?

Ni tamko la mdomo au maandishi anayotoa mtu wakati wa uhai wake kuelezea jinsi atakayotaka mwili wake utendewe na mali zake zigawanywe atakapokuwa amefariki.

- Wosia ni siri ambayo hufichuka wakati mtu aliyeutoa anapokuwa amefariki.

## 3.0 Kuna Umuhimu Gani wa Kuandika Wosia?

- Unaweka mambo yako bayana kuondoa utata kwa familia na jamii yako;
- Unamchagua msimamizi wa mirathi yako unayemtaka wewe;
- Unatoa maelezo juu ya mwili na mali yako kama upendavyo wewe na kwa mujibu wa sheria.

## 4.0 Nani Anaweza Kuandika Wosia?

- Mtu yeyote mwenye umri wa miaka 18 au zaidi na mwenye akili timamu.

## 5.0 Wosia Unaokubalika Kisheria Ni?

- Wa  maandishi au matamshi
- Ulioshuhudiwa na watu wawili ikiwa ni wa maandishi na watu wanne ikiwa ni wa matamshi.
- Ni muhimu mmoja wa mashahidi awe ndugu wa karibu ila asiwe ni mrithi
- Wosia uwe ni wa mali zako binafsi na si mali za mtu mwingine
- Haikubalikimtoawosiakumnyimamrithi halali mali bila sababu zinazokubalika kisheria.

## 6.0 Warithi Halali Kisheria

- Mke/mume;
- Watoto waliozaliwa ndani ya ndoa;
- Watoto walio halalishwa kisheria;
- Wazazi na ndugu wa karibu waliokuwa wakimtegemea mtoa wosia wakati wa uhai wake.

Iwapo mwandika wosia ni mgonjwa mahututi ni muhimu ithibitishwe kuwa mtu huyo anaelewa anachokifanya na akili yake ni timamu wakati wa kuandika au kutamka wosia wake.

## 7.0 Hifadhi ya Wosia

Wosia ulioandikwa unaweza kuhifadhiwa:-

- Kwa mwanasheria;
- Benki;
- Taasisi za kidini kama kanisa au msikiti;
- Kwa mtu yeyote ambaye si mrithi katika wosia huo na anaaminika kuwa ana uwezo wa kutunza siri.

**Angalizo:**

"Kuandika wosia si uchuro bali ni kujizatiti katika kuhakikisha mambo yako ni sawa hata usipokuwapo."

## 8.0 Mfano wa Wosia

1. Huu ni wosia wangu wa mwisho mimi

   ............................................................

   S. L. P.................................................

2. Namchagua…….........................………………..
S. L. P………....……………………………
Simu:……….........……………………..
Ambaye anaishi………………………………
Kuwa msimamizi wa mirathi yangu.

3. Nitakapokufa mwili wangu ukazikwe:…….
……………………............……………………..
Wilaya……….........................……………..
Mkoa:……….........................……………..

4. Mali zangu/yangu ni:………….………….
(a) ………………………………..................
(b) …………………………………….........

5. Natamka kwamba mali zangu zote zinazohamishika na zisizohamishika zitamilikiwa na mke/mume wangu aitwaye
……………………………………………………..
Iwapo atakuwa hai baada ya kufa kwangu

6. Iwapo mke/mume wangu aitwaye…...……..

..........................................................……………..
Atafariki mapema kuliko mimi, mali zangu zitarithiwa na watoto wangu wafuatao:-

(a) ……………........…….........................……..

S. L. P.:…………….......................………

Simu:……………........................…………

(b) ……………….............………………………..

S. L. P:……..........……………………………

Simu:………........................………………

(c ) ……………….........….......……………….

S. L. P:…………….........................…………

Simu:……….........…......………………

(d) ……………........................……………

S. L. P:……………..........……………......……

Simu:……………......…….....…………………

(e) ….........……………........……………………..

S. L. P:…….............……………………………

Simu:……..…….............………………………

(f) ……………..........……………........……………..

S. L. P:…...........................................…………

Simu:…………………........…....………

(g) …………........…............................……………..

S. L.P:………..........……......…………………

Simu:………….........….......…………………...

(h) ……………………......……….........……………..

S. L. P:………………………............…………

Simu:…………………….........……………

(i) ……………….............................……………..

S. L. P.:……........……............………………

Simu:…..........................................…………

Katika mafungu yaliyo sawa sawa imetiwa sahihi hapa………………..................................………………

……………………........…siku ya……………………

Mwezi wa………………Mwaka…………...……

Sahihi ya kwanza................................................

Jina:…………………………...……………….

Sahihi:……………........……………………….

Anuani:……………..............…………………

……………………..............…………………

Kazini:……………..............…………………

……………………...................……..………

**Mbele ya:-**

…………………………………………………

…………………...................…………………

…………………...................…………………

Kamishna wa viapo/sahihi